

Sygn. akt II PZ 25/13

POSTANOWIENIE

Dnia 14 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa B. M., R. H., K. N., B. K.
przeciwko Cukrowni M. Spółce Akcyjnej w M. w likwidacji
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 października 2013 r.,
zażalenia powodów na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 29 października 2012 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 29 października 2012 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną powodów B. M., R. H., K. N. i B. K. od wyroku tego Sądu z dnia 20 czerwca 2012 r. wydanego w sprawie przeciwko Cukrowni „M.” Spółce Akcyjnej w likwidacji o zapłatę, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 10 listopada 2011 r. w jego punktach 1, 2 i 3, przez zwiększenie zasądzonych od pozwanej na rzecz powodów kwot tytułem wynagrodzenia za stosowanie ich wynalazku, oraz w jego punkcie 4 przez nieobciążenie powodów kosztami procesu (pkt I wyroku), oddalającego apelację powodów w pozostałej części (pkt II wyroku) oraz nie obciążającego powodów kosztami postępowania apelacyjnego (pkt III wyroku).

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny podkreślił, że pełnomocnik powodów nie uiścił opłaty od skargi kasacyjnej pomimo otrzymania w dniu 9 października 2012 r. wezwania do uzupełnienia braków formalnych skargi kasacyjnej, w tym do uiszczenia opłaty sądowej od skargi kasacyjnej. W ocenie tego Sądu, z art. 149 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.) wynika, że od zakończenia sprawy w danej instancji, w zakresie zwolnienia od kosztów sądowych, stosuje się przepisy tej ustawy, a nie przepisy obowiązujące w dacie wniesienia pozwu. Ponadto, stosownie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, zwolnienie od kosztów sądowych w sprawie, przyznane w postępowaniu przed sądami powszechnymi, nie obejmuje postępowania kasacyjnego. Również wcześniejsze ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych, na które powoływał się pełnomocnik powodów, wynikające - jego zdaniem - z art. 110 ust. 1 ustawy z dnia 19 października 1972 r. o wynalazczości (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r. Nr 26, poz. 117 ze zm.) i art. 315 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (jednolity tekst: Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm., powoływanej dalej jako Prawo własności przemysłowej), nie obejmuje kosztów postępowania kasacyjnego, gdyż skarga kasacyjna jest środkiem o charakterze nadzwyczajnym, skierowanym przeciwko prawomocnemu orzeczeniu Sądu drugiej instancji i nie kreuje trzeciej instancji. Jeżeli zatem po zakończeniu sprawy w drugiej instancji z żadnego przepisu ustawy nie wynika, aby powodowie byli uprawnieni do korzystania z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym oraz pomimo stosownego wezwania nie uiścili wymaganej opłaty od skargi kasacyjnej, to skargę kasacyjną należało odrzucić (art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

W zażaleniu na to postanowienie pełnomocnik powodów domagał się jego uchylenia, wskazując na naruszenie art. 110 ust. 1 ustawy o wynalazczości w związku z art. 315 ust. 2 ustawy- Prawo własności przemysłowej przez błędną wykładnię i przyjęcie, że przepis ten nie ma zastosowania do postępowania kasacyjnego. Wnoszący zażalenie wskazał, że zgodnie z art. 110 ust. 1 ustawy o wynalazczości, „która obowiązywała w chwili powstania stosunków prawnych, których dotyczy skarga kasacyjna twórca, projektu wynalazczego może dochodzić

roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z jego projektu przed sądem wojewódzkim” i nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych. W takim przypadku „chodzi o wszelkie koszty sądowe, a nie tylko opłatę od pozwu, lub opłatę od apelacji, lub opłatę od innej konkretnej czynności procesowej”. Przepis art. 315 Prawa własności przemysłowej wskazuje, że do wszelkich stosunków prawnych powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe, takim przepisem dotychczasowym jest także norma o zwolnieniu ustawowym twórców projektu wynalazczego od kosztów w postępowaniach sądowych. Oznacza to, że zwolnienie twórcy trwa, o ile dotyczy stosunków prawnych powstałych pod rządami ustawy z dnia 19 października 1972 r. o wynalazczości i obowiązuje do stosunków objętych odrzuconą skargą kasacyjną. Tymczasem Sąd Apelacyjny w żaden sposób nie odniósł się do kwestii obowiązywania powołanych przepisów ani „do kwestii jaki jest stosunek ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych do innych ustaw również przewidujących zwolnienia od kosztów sądowych”. Ponadto strona powodowa cały czas korzystała z tego zwolnienia i nigdy nie była wzywana do uiszczenia opłaty od apelacji, chociaż sprawa była rozpoznawana w postępowaniu apelacyjnym dwukrotnie, w tym już pod rządami ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. Zdaniem wnoszącego zażalenie, „brak uwzględnienia wniosku o zastosowanie zwolnienia ustawowego, w sytuacji gdy było ono stosowane przez ten sam Sąd, oznacza cofnięcie zwolnienia od kosztów i powodowie powinni zostać ponownie wezwani do uiszczenia opłaty, wobec odmowy zastosowania zwolnienia ustawowego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wprawdzie w zażaleniu poniesiono kwestie prawne, które nie zostały wyjaśnione w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, ale zaskarżone orzeczenie odpowiada prawu. W ocenie Sądu Najwyższego, ustawowe zwolnienie twórcy od kosztów sądowych w zakresie roszczeń o wynagrodzenie za korzystanie z jego projektu wynalazczego (art. 110 ust. 1 ustawy o wynalazczości) nie wchodzi w zakres treści stosunków prawnych powstałych przed dniem wejścia w życie Prawa własności przemysłowej, do których stosuje się przepisy dotychczasowe

(art. 315 ust. 2 tego Prawa). Według reguły intertemporalnej ustanowionej tym przepisem, do stosunków prawnych powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe, jeżeli regulowały one i dotyczyły oceny treści i obowiązywania (trwania) stosunków prawnych z zakresu praw ochronnych. W tym obszarze nie mieścił się „procesowy” brak obowiązku uiszczenia kosztów sądowych z art. 110 ust. 1 zdanie drugie ustawy o wynalazczości już dlatego, że wysokość, zasady pobierania lub zwolnienia od kosztów sądowych nie należały i nie określały praw podmiotowych w zakresie treści spornego prawa do wynagrodzenia za stosowanie wynalazku, ale dotyczyły prawa do sądu, a ściślej zwolnienia z obowiązku ponoszenia opłat sądowych. Nie jest to zatem kategoria stosunków prawnych, o których mowa w art. 315 ust. 2 Prawa własności przemysłowej, ponieważ do zakresu stosunków prawnych wymienionych w tym przepisie należą kwestie materialnoprawne już powstałe przed wejściem w życie tego Prawa, które wymagały osądu według przepisów prawa obowiązującego w czasie dokonywania czynności istotnych punktu widzenia powstania lub realizowania spornych stosunków prawnych. Do materii takich stosunków prawnych nie należały uwarunkowania procesowe służące dochodzeniu spornych roszczeń, w tym zwolnienie bądź obowiązek uiszczenia opłaty sądowej.

Przede wszystkim należy podkreślić, że zwolnienie twórcy z obowiązku wnoszenia opłaty sądowej zostało pierwotnie zawarte również w treści art. Prawa własności przemysłowej, wedle którego twórca wynalazku nie miał obowiązku uiszczenia kosztów sądowych, co z mocy tej szczególnej regulacji (analogicznej jak w art. 110 ust. 1 zdaniu drugim ustawy o wynalazczości, która została przejęta w pierwotnym brzmieniu 294 ust. 1 zdaniu drugim Prawa własności przemysłowej), co wykluczało racjonalność i zasadność odwoływania się do takiej samej wcześniejszej („dotychczasowej”) treści regulacji, zawartej w art. 110 ust. 1 zdaniu drugim „starej” (dotychczasowej) ustawy o wynalazczości w związku z art. 315 ust. 2 Prawa własności przemysłowej.

To wynikające pierwotnie także ze zdania drugiego art. 294 ust. 1 Prawa własności przemysłowej ustawowe zwolnienie twórców wynalazku od kosztów sądowych zostało z dniem 2 marca 2006 r. zniesione, tj. wyeliminowane z obrotu prawnego na podstawie art. 144 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach

sądowych. Aktualnie obowiązujący przepis art. 294 Prawa własności przemysłowej nie zawiera już ustawowego zwolnienia twórców od ponoszenia kosztów sądowych w zakresie roszczeń ze spornych praw użytkowych, dlatego wymagane jest wnoszenie opłaty stosunkowej od dochodzonych roszczeń z tytułu majątkowych praw użytkowych (art. 13 ustawy o kosztach sądowych), bądź opłaty stałej od niemajątkowych praw wynikających z uzyskania patentu na wynalazek, prawa ochronnego na wzór użytkowy, prawa z rejestracji wzoru przemysłowego lub zdobniczego, prawa ochronnego na znak towarowy, prawa z rejestracji na oznaczenie geograficzne, prawa z rejestracji topografii układów scalonych, prawa z rejestracji wzoru zdobniczego (art. 26 ust. 1 pkt 5 tej ustawy). Zasadnie wskazuje się, że aktualnie obowiązująca ustawa o kosztach sądowych zawiera bowiem kompleksową i wyczerpującą regulację prawną ponoszenia kosztów sądowych w sprawach cywilnych, która objęła swoim zakresem normatywnym regulacje wcześniej „rozproszone” w innych ustawach, na przykład w Kodeksie pracy (art. 263 k.p., por. też art. 463 k.p.c.) oraz w ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. - Prawo własności przemysłowej (art. 294 ust. 1 zdanie drugie). Skoro w odniesieniu do zmienionego art. 294 Prawa własności przemysłowej, aktualnie obowiązująca ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wprowadziła zmianę merytoryczną polegającą na wyeliminowaniu ustawowego zwolnienia twórców od ponoszenia kosztów sądowych (art. 144), to bezpodstawne i bezzasadne było odwoływanie się do wcześniejszego ustawowego zwolnienia twórców od kosztów wynikającego z art. 110 ust. 1 ustawy o wynalazczości, ponieważ ten przepis utracił moc obowiązującą z datą wejścia w życie przepisów Prawa własności przemysłowej. Wprawdzie następnie art. 294 ust. 1 w zdaniu drugim tego Prawa także pierwotnie przewidywał ustawowe zwolnienie twórcy z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych, ale zwolnienie to zostało usunięte z obrotu prawnego z dniem 2 marca 2006 r. (art. 144 ustawy o kosztach sądowych). Powyższe oznacza, że przepisy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jednolity tekst: Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.) nie zwalniają twórców wynalazku z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w sprawach o wynagrodzenie za korzystanie z wynalazku, choćby taki spór podlegał osądowi na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 października 1972 r. o wynalazczości, która

przewidywała ustawowy brak obowiązku uiszczania (ponoszenia) kosztów sądowych (art. 110 ust. 1 zdanie drugie tej ustawy oraz art. 315 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej, jednolity tekst: Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.).

W konsekwencji, skoro powodowie nie korzystali z ustawowego zwolnienia od opłaty sądowej w postępowaniu kasacyjnym oraz nie uiścili wymaganej opłaty od skargi kasacyjnej, pomimo wezwania Sądu drugiej instancji, to Sąd ten zasadnie odrzucił ten nieopłacony środek zaskarżenia na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Bez znaczenia dla dokonanej wykładni było powołanie się wnoszących zażalenie na faktyczne korzystanie powodów ze zwolnienia od kosztów w kolejnych fazach wcześniejszego długotrwałego postępowania, co utwierdzało ich w bezpodstawnym przekonaniu, że korzystają z ustawowego zwolnienia z obowiązku wniesienia opłaty sądowej także od skargi kasacyjnej, ponieważ w zakresie należnych kosztów postępowania nie ma przeszkód procesowych do wydania stosownego postanowienia uzupełniającego o obowiązku poniesienia należnych kosztów sądowych na podstawie art. 108¹ k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji w zgodzie z art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.